

PROBLEMY STRUKTURALIZACJI ZASOBU ŚLĄSKIEJ BIBLIOGRAFII HISTORYCZNEJ

W 1927 r. Viktor Loewe opublikował *Bibliographie der schlesischen Geschichte*, która objęła całe wcześniejsze piśmiennictwo dotyczące historii Śląska (Loewe, 1927). Jego dzieło już po II wojnie światowej kontynuował Herbert Rister, który w latach 1954-1992 wydał w Marburgu zestawienia obejmujące łącznie okres od 1928 do 1985 r. (Bańkiewicz, 2002, s. 122). Polską serię „Bibliografii historii Śląska” zapoczątkował w 1954 r. we Wrocławiu Karol Maleczyński (Pawlak, Sanojca, 2016, s. 49-57). Od tego czasu kilkakrotnie zmieniał się zespół opracowujący kolejne roczniki. Jego ostateczny skład, funkcjonujący do dnia dzisiejszego, sformował się w ostatniej dekadzie XX w. (Sanojca, 2016, s. 23-30) po powstaniu wspólnego, międzynarodowego polsko-czesko-niemieckiego wydawnictwa „Bibliografia historii Śląska / Bibliographie zur Geschichte Schlesiens / Bibliografie dějin Slezska” (Bańkiewicz, 2002, s. 118-137; Pawlak 2016, s. 49-57).

Jednym z najważniejszych problemów stojących przed autorami od początku istnienia obu śląskich bibliografii historycznych było określenie sposobu ułatwienia czytelnikowi orientacji w zebranych zasobie. Zarówno polska jak i niemiecka seria zostały początkowo wyposażone w występujące w różnych konfiguracjach indeksy autorów i miejscowości. Jednak do początku lat 90. XX w. jedynym narzędziem wyszukiwania według kryteriów rzeczowych był spis treści określający wewnętrzną strukturę bibliografii (Sanojca, red., 1995, s. 125-130). Na przestrzeni prawie wieku ulegał on wielokrotnym przekształceniom, odzwierciedlając nie tylko autorskie koncepcje, lecz także postęp nauk historycznych, zmieniające się tendencje historiograficzne, a nawet realia polityczne (Mączuk, 2014, s. 283-284). Zawierał jednak też stałe elementy oddające specyfikę przedmiotu badań dziedzinowych (Mrozowicz, 2013, s. 157-161).

¹ Uniwersytet Wrocławski, Instytut Historyczny.

W układzie treści zastosowanym w *Bibliographie der schlesischen Geschichte* przez V. Loewego materiał został pogrupowany w 32 działy główne, wśród których 20 pierwszych obejmuje nauki pomocnicze historii i pokrewne badaniom historycznym. Dziesięć następnych działów poświęcono ogólnie dziejom Śląska ujętym w układzie chronologicznym oraz zagadnieniom szczegółowym (np. historii Kościoła, prawa, historii gospodarczej i historii kultury). W dwóch ostatnich częściach zamieszczono prace o charakterze biograficznym i dotyczące poszczególnych miejscowości. Autorska wersja schematu H. Ristera różniła się wyraźnie od propozycji V. Loewego. Już od pierwszego tomu (za lata 1942-1951, wydany w 1954 r.) miał on układ czwórdzielny, z umieszczonymi w module A. pracami dotyczącymi ogólnie całego Śląska (*Gesamtschlesien*), podczas gdy moduły B., C. i D. zostały poświęcone mniejszym częściom regionu (*Niederschlesien*, *Oberschlesien* i *Österreichische Schlesien*). W obrębie wszystkich czterech jednostek powtarzały się w podobnym układzie poszczególne zagadnienia tematyczne. Odstępstwem od tej reguły był zamieszczony w części A. dział *Ortsgeschichte* poświęcony historii poszczególnych miejscowości i uporządkowany alfabetycznie. W kolejnych tomach, poczynając od zestawienia za lata 1952-1953 (wyd. 1954), a kończąc na 1961-1963 (wyd. 1975) stosowano odmienny układ treści, z wydzielonymi dwoma częściami głównymi A. (*Ostdeutschland im ganzen*) oraz B. (*Schlesien*), w których obrębie znajdowały się podobne jednostki tematyczne. W części A. występowały dwa poziomy taksonomiczne (w tym 10 podstawowych działów tematycznych), a w znacznie bardziej rozbudowanej części B. – trzy poziomy (13 działów). Tak skonstruowany schemat bibliografii H. Ristera ulegał na przestrzeni ponad dwudziestu lat tylko pewnym drobnym modyfikacjom (Rister, 1957). Od 1982 r. zrezygnowano z części A., stopniowo rozbudowując w zamian strukturę wewnętrzną – w tomie wydanym w roku 1989 (za lata 1981-1985) spis treści liczył już jedenaście stron. Poszerzono go do 15. działów głównych, z których każdy liczył od dwóch do dziewięciu części (z dalszymi wewnętrznymi podziałami). W schemacie tym wydzielono aż cztery poziomy taksonomiczne (Rister, 1989, s. IX-XX), a cały materiał podzielony został ogółem na 269 szczegółowych kategorii tematycznych (tab. 1).

Polska seria bibliografii historii Śląska podlegała podobnej ewolucji. W pierwszym tomie opracowanym przez K. Maleczyńskiego (za lata 1939-1946) cały materiał liczący 4215 pozycji został podzielony jedynie na 16 jednostek (Maleczyński, 1954, s. 168). W kolejnych tomach, do końca lat 70. stosowano schemat wzorowany w dużej mierze na „Bibliografii Historii Polskiej”. Dział A. zawierał prace ogólne (w układzie tematycznym), a dział B. prace poświęcone szczegółowym problemom, z wyraźnym uwzględnieniem specyfiki śląskiej. Dział C. składał się z 13. poddziałów zawierających wydarzenia uporządkowane chronologicznie. W dwóch nowych działach (D. i E.) zgrupowano osoby i miejscowości (w układzie alfabetycznym) (Maleczyński, 1961, s. 3). Podobnie jak w bibliografii niemieckiej stopień kompli-

Tab. 1. Układ treści „Schlesische Bibliographie 1981-1985”

Nr działu	Główne jednostki taksonomiczne	Liczba kategorii
I	Allgemeines	19
II	Landeskunde	11
III	Bevölkerungs-, Siedlungs- und Volkskunde	25
IV	Geschichte	31
V	Ortsgeschichte	27
VI	Wirtschaftsgeschichte	25
VII	Sozialgeschichte	15
VIII	Gesundsheits- und Apothekenwesen	4
IX	Jugendund Sportfragen	5
X	Rechtund Verfassung; Verwaltung	6
XI	Militaria	6
XII	Geistiges und kulturelles Leben	39
XIII	Kirchliches Leben	22
XIV	Sprache	6
XV	Literaturgeschichte	28
	Razem	269

Źródło: opracowanie na podstawie: Rister, 1989, s. IX-XX

kacji schematu zwiększał się stopniowo osiągając apogeum w tomie za lata 1976-1980 (wyd. 1994), gdzie liczył aż 348 kategorii tematycznych (tab. 2).

Widać więc wyraźnie, że spisy treści niemieckiej i polskiej serii ewoluowały w kierunku wykazu haseł rzeczowych.

W latach 80. XX w. kolejni redaktorzy „Bibliografii Historii Śląska” opracowali nowy układ treści, znacznie mniej rozbudowany. Prace zgrupowano w trzech działach głównych: A. Ogólne; B. Nauki pomocnicze historii; C. Historia Śląska. Wydawnictwa o charakterze ciągłym i encyklopedycznym oraz poświęcone organizacji nauk historycznych (placówkom naukowym, sprawozdaniom ze zjazdów i konferencji) zamieszczono w części pierwszej. Wszystkie wydawnictwa źródłowe, wcześniej rozproszone w odpowiednich jednostkach tematycznych, umieszczono w dziale drugim. Punkt ciężko-

Tab. 2. Układ treści w „Bibliografii historii Śląska za lata 1976-1980”

Oznaczenie działu	Główne jednostki taksonomiczne	Liczba kategorii
A.	Ogólne	119
B.	Poszczególne zagadnienia	121
C.	Chronologia	65
D.	Miejscowości	39
E.	Osoby	4
	Razem	348

Źródło: opracowanie na podstawie: Pańko, red., 1994, s. V-XII

ści przesunął się na część trzecią, gdzie wydzielono zagadnienia z historii regionu, poszczególne okresy historyczne, a także osoby i miejscowości. Osiągnięto w ten sposób znaczne „odchudzenie” schematu i ograniczenie liczby szczegółowych kategorii tematycznych do 107 (tab. 3).

Tab. 3. Układ treści w „Bibliografii historii Śląska za lata 1981-1985”

Główne jednostki taksonomiczne	Liczba kategorii
A. Ogólne	26
B. Nauki pomocnicze historii	29
C. Historia Śląska	52
Razem	107

Źródło: opracowanie na podstawie: Pańko, red., 1991, s. V-VII

Jednocześnie rozpoczęto działania zmierzające do stworzenia nowego narzędzia wyszukiwawczego. W tym celu grupa historyków, specjalizująca się w różnych aspektach historii Śląska przygotowała zestawy haseł rzeczowych, które charakteryzowały poszczególne epoki i zagadnienia oraz w najlepszy sposób odpowiadały potrzebom wyszukiwawczym. Przyjęto też otwartą formułę indeksu, pozostawiając zespołowi bibliografów możli-

wość uzupełniania w miarę potrzeb powstałej listy. W wersji drukowanej „Bibliografii historii Śląska” indeks rzeczowy pojawił się po raz pierwszy w tomie za 1992 r. (wyd. 1995). Miał on tylko polską wersję językową i dość skromny rozmiar (liczył zaledwie 448 terminów) (Sanojca, red., 1995). Po nawiązaniu trójstronnej polsko-czesko-niemieckiej współpracy, od tomu za 1994 r. (wyd. 1997) indeks ten zyskał wersję trójjęzyczną (Sanojca, red., 1997) i obecnie liczy około dwa tysiące pozycji.

We współcześnie stosowanym schemacie międzynarodowej bibliografii historii Śląska uwzględniono różnorodne doświadczenia partnerów i specyfikę ich historycznych związków ze Śląskiem. Dodatkowo zmiany sytuacji politycznej w Europie po 1989 r. pozwoliły na uniknięcie pozamerytorycznych problemów (Pawlak, Sanojca, 2013, s. 131-140). Wypracowany wspólnie schemat składa się z 13. głównych działów tematycznych. Przykładowo w tomie za 2013 r. znalazły się w nich łącznie 104 węższe kategorie (tab. 4) (Garbers, Sanojca, red., 2016; Bajor, rec., 2004, s. 222-224).

Tab. 4. Układ treści w „Bibliografii historii Śląska za rok 2013”

Główne jednostki taksonomiczne	Liczba kategorii
01. Prace ogólne	5
02. Środowisko geograficzne	1
03. Źródła	10
04. Nauki pomocnicze historii i pokrewne	10
05. Pradzieje/Archeologia	4
06. Część chronologiczna	11
07. Historia polityczna	7
08. Ludność	14
09. Historia gospodarcza i społeczna	13
10. Historia religii i kościołów	7
11. Historia kultury	16
12. Historia rodzin i osób	3
13. Historia poszczególnych regionów i miejscowości	3
Razem	104

Źródło: opracowanie na podstawie: Garbers, Sanojca, red., 2016, s. V-XVI

Taka konstrukcja przypomina w pewnym stopniu układ treści zastosowany przez V. Loewego, dowodzi zatem ponadczasowości niektórych problemów i zjawisk historycznych, właściwych dla badań nad obszarem Śląska. Widać to zwłaszcza w odniesieniu do węższych dyscyplin naukowych oraz działów *Osoby* i *Miejscowości*. Wśród podobieństw warto też wymienić zamieszczenie części chronologicznej, w której zastosowano cezury ważne z punktu widzenia dziejów Śląska (na przykład przejście Śląska pod władzę Austrii w 1526 r.; zajęcie Śląska przez Prusy – 1740; zmiany administracyjne po epoce napoleońskiej – 1815). W obu schematach rozbudowano działy grupujące materiały z zakresu nauk pomocniczych historii (heraldyka, sfragistyka, geografia historyczna, kartografia itp.) i szeroko rozumianych nauk kwantytatywnych (demografia, statystyka). Odrębne miejsce zajmują też źródła, źródłoznawstwo i historiografia. Istotne podobieństwa występują ponadto w nazewnictwie (i co za tym idzie zawartości) poszczególnych działów, choć czasem znajdują się one na różnych poziomach taksonomicznych (tab. 5).

Tab. 5. Uniwersalne elementy systematyki działowej w *Bibliographie der schlesischen Geschichte* i „Bibliografii historii Śląska”

<i>Bibliographie der schlesischen Geschichte</i>	„Bibliografia historii Śląska”
I. Bibliographien	01.01 Bibliografie i leksykony
IV. Schlesische Historiographie	01.04 Historiografia
XVI. Historische Namenkunde	11.07 Językoznawstwo
XXIV. D., E., F. Verfassung und Verwaltung	07.01 Historia ustroju i administracji
XXIV D., G. Rechtsgeschichte	07.02 Historia prawa
XXIII. Das Bistum Breslau (Katholische Kirchengeschichte)	10.02.02.01 Kościół katolicki
XXV. Evangelische Kirchengeschichte	10.02.02.02 Kościoły ewangelickie
XXVI. Judentum	10.03.01 Judaizm
XXVII. Wirtschaftsgeschichte	09 Historia gospodarcza i społeczna
XXX. Wehrwesen	07.06 Historia wojskowości
XXXI. F. Familiengeschichten	12.02 Rody i rodziny
XXXII. Ortsgeschichte	13.03 Miejscowości

Źródło: opracowanie na podstawie: Loewe, 1927, s. VII-XII; Garbers, Sanojca, red., 2016, s. V-XVI

Ewolucja schematu śląskiej bibliografii historycznej wykazuje więc pewne prawidłowości. Do początku lat 90. dostrzec można w obu seriach, polskiej i niemieckiej, tendencję do stopniowego uszczegóławiania układu treści poprzez rozbudowywanie schematu, by uczynić go jak najbardziej użytecznym dla czytelnika (tab. 6). Odwrócenie tego trendu było efektem zastosowania do prac bibliograficznych technologii informacyjnej, z jednoczesnym tworzeniem zasobu słów kluczowych jako podstawowego narzędzia wyszukiwawczego. Obecność indeksu rzeczowego w internetowej bazie „Bibliografii historii Śląska”² i nawyki współczesnych użytkowników zasobów cyfrowych spowodowały, że schemat stał się w niej jedynie elementem techniczno-administracyjnym, służącym do generowania zestawień będących podstawą wersji drukowanej kolejnych roczników.

Tab. 6. Ewolucja struktury śląskiej bibliografii historycznej (1927-2013)

L.p.	Etapy	Roczniki serii	Główne jednostki taksonomiczne	Najniższy poziom taksonomiczny (liczba kategorii)
1.	<i>Bibliographie der schlesischen Geschichte</i>	-1927	I-XXXII	130
2.	„Schlesische Bibliographie”	1954-1985	A, B	269
3.	„Bibliografia historii Śląska” (K. Maleczyński i in.)	1954-1975	A, B, C, D, E	348
4.	„Bibliografia historii Śląska”	1976-1993	A, B, C	107
5.	„Bibliografia historii Śląska / Bibliographie zur Geschichte Schlesiens / Bibliografie dějin Slezska”	1994-	1-13	104

Źródło: opracowanie własne

Wzrost liczby jednostek taksonomicznych w strukturze bibliografii widoczny do początku lat 90. wskazuje na świadomość autorów, iż w obliczu braku indeksu rzeczowego konstruowanie schematu bibliografii znacznie wykracza poza pozornie banalny proces formułowania spisu treści. Koniecznością jest reagowanie na nowe zjawiska społeczne i kulturowe

² <http://bhs1.hist.uni.wroc.pl> [dostęp: 14.06.2018].

znajdujące swoje odbicie w trendach badawczych, a co za tym idzie produkcji wydawniczej. Blisko wiekowe istnienie serii pozwala na diagnozowanie minionych zjawisk historycznych i elementów specyficznych dla niektórych okresów w historii Śląska. Dobrym przykładem mogą być tu kwestie narodowościowe. W tomie „Schlesische Bibliographie” rejestrującym piśmiennictwo z lat 1928-1934 (wyd. 1961) w dziale *Bevölkerungskunde* jedyną mniejszością narodową wyodrębnioną w schemacie byli Żydzi. Dział im poświęcony (liczący ogółem 618 pozycji) rozbity został na aż 10 jednostek taksonomicznych:

- aa) Bibliographien, Zeitschriften, Kalender
- bb) Biographien
- cc) Jüdische Familien
- dd) Allgemeine Darstellungen
- ee) Geschichte
- ff) Einzelne Orte
- gg) Taufen
- hh) Wirtschaft
- ii) Gesundheits- und Wohlfahrtswesen, Frauen- und Jugendbewegung
- kk) Geistiges und kulturelles Leben

Spadek liczby prac poświęconych ludności żydowskiej spowodowany dramatycznymi historycznymi zaszłościami sprawił, iż w rocznikach obejmujących piśmiennictwo z lat powojennych nie było już potrzeby wprowadzania tak szczegółowej kategoryzacji.

Reakcją na nowe trendy historiografii śląskiej był dział A. (*Ostdeutschland im ganzen*) zamieszczony przez H. Ristera w „Schlesische Bibliographie” i obecny tam do początku lat 80. Stanowił on odbicie rzeczywistości, która po 1945 r. wykreowała nową kategorię geograficzno-polityczną – ze strony niemieckiej zwaną Ostdeutschland, a ze strony polskiej Ziemiemi Odzyskanymi, co miało wyraźnie charakter konstruktów ideologicznych. W praktyce stworzenie tej nowej „kategorii ziem” stymulowało powstawanie piśmiennictwa historycznego poświęconego właśnie „niemieckim ziemiom wschodnim”/„polskim ziemiom zachodnim”. Nie wydaje się jednak, by utworzenie przez H. Ristera osobnej jednostki taksonomicznej w schemacie bibliografii było z jego strony przejawem prostego rewizjonizmu. Należałoby to traktować raczej jako odpowiedź na produkcję wydawniczą i jednocześnie element świadomości historycznej badaczy. Wydzielenie tego typu prac w bibliografii wiązało się jednocześnie z decyzją o rejestracji dzieł obejmujących swoim zasięgiem obszar znacznie szerszy niż granice Śląska.

Do zmiany struktury treści bibliografii nie jest jednak potrzebne przekształcanie schematu. Wystarczy przyjęcie innej filozofii kwalifikowania prac. Gdy w połowie lat 90. powstał międzynarodowy zespół opracowu-

jący „Bibliografię historii Śląska” przyjął on zasadę nadrzędności działu 13. *Historia poszczególnych regionów i miejscowości*. W praktyce oznaczało to, że poszczególne opisy bibliograficzne trafiały przede wszystkim do tego właśnie działu. Dopiero następnym wyborem były działy tematyczne, a kolejnym – część chronologiczna. System ten sprzyjał co prawda ujednoczeniu zasad kwalifikacji w warunkach pracy zespołowej, gdzie każdy z uczestników odpowiada za kwerendę na określonym terytorium, jednak powodował, że wydawnictwo przybierało coraz bardziej kształt zbiorczej bibliografii poszczególnych miejscowości – przykładowo w tomie za 2006 r. blisko połowę prac umieszczono właśnie w dziale 13. (Hierasimowicz, Sanojca, red., 2009, s. 215-368)³. W niewielkim stopniu przystawało to do potrzeb nauki historycznej, nie zawsze zajmującej się kwestiami *stricte* lokalnymi. Było też bardziej uciążliwe dla użytkownika zainteresowanego określoną dziedziną lub problematyką, któremu pozostawało korzystanie z indeksu rzeczowego. Dlatego też od rocznika za 2010 r. (wyd. 2013) zdecydowano o zmianie hierarchii i przesunięciu punktu ciężkości na działy tematyczne. Wynikało to m.in. z przekonania, że korzystanie z indeksu geograficznego jest łatwiejsze i daje użytkownikowi możliwość bardziej precyzyjnej selekcji danych. W konsekwencji liczba opisów w dziale 13.03 spadła do ok. 3%, ponieważ odnotowywane są tam wyłącznie prace o charakterze ogólnym, wieloaspektowym lub prezentującym dzieje danej miejscowości w dłuższym okresie⁴. Zmiana ta doprowadziła do znaczącego zwiększenia liczby opisów prawie we wszystkich działach (tab. 7). Widać to szczególnie wyraźnie w wypadku części poświęconych archeologii (wzrost blisko czterokrotny), naukom pomocniczym historii (ponad trzykrotny) oraz historii politycznej, zagadnieniom ludnościowym, historii gospodarczej i społecznej, historii religii i kościołów, historii kultury (ponad dwukrotny). Dodatkowo od tomu za rok 2010 zaostrzono selekcję materiału, co spowodowało spadek ogólnej liczby opisów. Do wersji drukowanej kwalifikowane są wyłącznie prace o charakterze naukowym, a całość zebranego materiału dostępna jest w elektronicznej wersji bazy danych⁵.

Długi okres istnienia śląskiej bibliografii historycznej pozwala dostrzec zmieniającą się rolę sposobu grupowania treści. Zawsze jednak schemat pełnił funkcję elementarnego przewodnika po zasobie, ukazując jednocześnie trendy i preferencje badań historycznych oraz ulegając wpływowi czynników pozanaukowych, stanowiących odbicie swoich czasów. Wydawałoby się, że sama materia bibliografii historycznej narzuca jej wewnętrzną strukturę, jednak mimo pewnych ograniczeń, istnieje miejsce dla autorskiej wizji strukturalizacji treści, z gradacją problemów i określeniem stopnia jej szczegółowości. Obecny układ tematyczny „Bibliografii”, będący efektem

³ Dla porównania w tomie obejmującym piśmiennictwo z roku 2010 dział ten liczył jedynie dziewięć stron (Garbers, Sanojca, red., 2013, s. 291-299).

⁴ Dotyczy to wszystkich tomów *Bibliografii* wydanych od 2013 r.

⁵ <http://bhsl.hist.uni.wroc.pl>; <http://www.litdok.de/cgi-bin/litdok> [dostęp 30.06.2018].

Tab. 7. Zestawienie liczbowe prac w poszczególnych działach „Bibliografii historii Śląska”

Dział \ Rocznik	2006	2010
01. Prace ogólne	385	320
02. Środowisko geograficzne	4	6
03. Źródła	52	36
04. Nauki pomocnicze historii i pokrewne	50	164
05. Pradzieje/Archeologia	32	124
06. Część chronologiczna	168	162
07. Historia polityczna	102	247
08. Ludność	64	134
09. Historia gospodarcza i społeczna	181	385
10. Historia religii i kościołów	92	218
11. Historia kultury	383	888
12. Historia rodzin i osób	873	677
13. Historia poszczególnych regionów i miejscowości	1619	106
Liczba opisów w danym tomie ogółem	4016	3478

Źródło: opracowanie na podstawie: Hierasimowicz, Sanojca, red., 2009; Garbers, Sanojca, red., 2013, *passim*

pracy międzynarodowego polsko-czesko-niemieckiego zespołu, pozwolił dodatkowo na uwzględnienie lokalnej specyfiki, historycznej wrażliwości partnerów i politycznych zaszłości.

Bibliografia

- Bajor, A. (rec.). (2004). [K. Sanojca, K. Struve (red.). Bibliografia historii Śląska –Bibliographie zur Geschichte Schlesiens – Bibliografie dějin Slezska 1996, Wrocław-Marburg-Opava 2002]. *Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne*, 37(1), 220-226.
- Bątkiewicz, T. (2002). Rozwój śląskich bibliografii regionalnych ogólnych od XVIII wieku do dziś. *Śląskie Miscellanea*, 15, 118-137.
- Garbers, P., Sanojca, K. (red.). (2013). *Bibliografia historii Śląska – Bibliographie*

- zur Geschichte Schlesiens – *Bibliografie dějin Slezska 2010*, Acta Universitatis Wratislaviensis; 3540. Bibliographien zur Geschichte und Landeskunde Ostmitteleuropas; 49. Wrocław-Marburg: Herder-Institut – Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego – Slezský ústav Slezského zemského muzea v Opavě.
- Garbers, P., Sanojca, K. (red.). (2014). *Bibliografia historii Śląska – Bibliographie zur Geschichte Schlesiens – Bibliografie dějin Slezska 2011*, Acta Universitatis Wratislaviensis; 3652. Bibliographien zur Geschichte und Landeskunde Ostmitteleuropas; 50. Wrocław-Marburg: Herder-Institut – Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego – Slezský ústav Slezského zemského muzea v Opavě.
- Garbers, P., Sanojca, K. (red.). (2015). *Bibliografia historii Śląska – Bibliographie zur Geschichte Schlesiens – Bibliografie dějin Slezska 2012*, Acta Universitatis Wratislaviensis; 3682. Bibliographien zur Geschichte und Landeskunde Ostmitteleuropas; 51. Wrocław-Marburg: Herder-Institut – Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego – Slezský ústav Slezského zemského muzea v Opavě.
- Garbers, P., Sanojca, K. (red.). (2016). *Bibliografia historii Śląska – Bibliographie zur Geschichte Schlesiens – Bibliografie dějin Slezska 2013*, Acta Universitatis Wratislaviensis; 3764. Bibliographien zur Geschichte und Landeskunde Ostmitteleuropas; 52. Wrocław-Marburg: Herder-Institut – Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego – Slezský ústav Slezského zemského muzea v Opavě.
- Hierasimowicz, K., Sanojca, K. (red.). (2009). *Bibliografia historii Śląska – Bibliographie zur Geschichte Schlesiens – Bibliografie dějin Slezska 2006*, Acta Universitatis Wratislaviensis; 3115. Bibliographien zur Geschichte und Landeskunde Ostmitteleuropas; 46. Wrocław-Marburg: Herder-Institut – Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego – Slezský ústav Slezského muzea v Opavě.
- Loewe, V. (1927). *Bibliographie der schlesischen Geschichte*, (Schlesische Bibliographie; 1), Breslau: Historische Kommission für Schlesien.
- Maleczyński, K. (1954). *Bibliografia historii Śląska za lata 1939-1946*. Wrocław: Wrocławskie Towarzystwo Miłośników Historii.
- Maleczyński, K. (1961). *Bibliografia historii Śląska za lata 1948-1955*. Wrocław: Wrocławskie Towarzystwo Miłośników Historii.
- Matczuk, A. (2014). *Polskie bibliografie nauk humanistycznych i społecznych do roku 1989. Historia i metodyka*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Mrozowicz, W. (2013). [rec. *Bibliografia historii Śląska – Bibliographie zur Geschichte Schlesiens – Bibliografie dějin Slezska 2003*, red. P. Garbers, K. Sanojca, Wrocław-Marburg-Opava 2012]. *Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka*, 68(3), s. 157-161.
- Pańko, G. (red.). (1994). *Bibliografia historii Śląska za lata 1976-1980*. Wrocław: Centrum Badań Śląskoznawczych i Bohemistycznych Uniwersytetu Wrocławskiego.
- Pańko, G. (red.). (1991). *Bibliografia historii Śląska za lata 1981-1985*. Wrocław: Centrum Badań Śląskoznawczych i Bohemistycznych Uniwersytetu Wrocławskiego.
- Pawłak, M. (2016). Żywoty równoległe. Polska i niemiecka „Bibliografia historii Śląska” (1945-1990). *Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka*, 71(3), s. 13-21.

- Pawlak, M., Sanojca, K. (2016). Karol Maleczyński i Herbert Rister – twórcy dwóch powojennych bibliografii historii Śląska. W: J. Franke, J. Woźniak-Kasperek (red.), *Bibliografi@. Historia – teoria – praktyka* (s. 49-57). Warszawa: Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich.
- Pawlak, M., Sanojca, K. (2013). „Przełamując fale” – międzynarodowa polsko-czesko-niemiecka „Bibliografia Historii Śląska”. Dwadzieścia lat doświadczeń w tworzeniu wspólnego wydawnictwa i warsztatu informatycznego. W: J. Franke (red.), *Bibliografi@. Źródła – standardy – zasoby* (s. 131-140). Warszawa: Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich.
- Rister, H. (1954). *Schlesische Bibliographie 1942-1951*. Marburg: Johann-Gottfried-Herder-Institut.
- Rister, H. (1957). *Schlesische Bibliographie 1954-1955*. Marburg: Johann-Gottfried-Herder-Institut.
- Rister, H. (1989). *Schlesische Bibliographie 1981-1985*, Band 1. Marburg: Johann-Gottfried-Herder-Institut.
- Sanojca, K. (red.). (1995). *Bibliografia historii Śląska za rok 1992*. Wrocław: Centrum Badań Śląskoznawczych i Bohemistycznych Uniwersytetu Wrocławskiego.
- Sanojca, K. (red.). (1997). *Bibliografia historii Śląska za rok 1994*. Wrocław: Centrum Badań Śląskoznawczych i Bohemistycznych Uniwersytetu Wrocławskiego.
- Sanojca, K. (2016). Bibliografia historii Śląska – Bibliografie dějin Slezska – Bibliographie zur Geschichte Schlesiens. Bilans ćwierćwiecza (1990-2015). *Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka*, 71 (3), s. 23-30.

Małgorzata Pawlak, Karol Sanojca

Problems of structuralization of the Silesian historical bibliography resource

Abstract

During the ninety-year history of Polish and German Silesian historical bibliography, the internal structure of content has changed, including the ways of grouping problems and the degree of complexity of taxonomic divisions. The number of detailed issues increased, thanks to which the bibliography scheme increasingly fulfilled functions currently assigned to the property index. The latter appeared in the “Bibliography of the history of Silesia” only in the 90s of the twentieth century, contributing to the re-evaluation of a role and use of the traditional table of contents by the reader. The bibliography scheme is also a reflection of historical phenomena and processes taking place over the last century attracting the interest of researchers of Silesian history.

Key words: bibliography, Silesia, history, Loewe Victor, Rister Herbert, Maleczyński Karol

Małgorzata Pawlak, Karol Sanojca

Problemy strukturalizacji zasobu śląskiej bibliografii historycznej

Streszczenie

W ciągu dziewięćdziesięcioletnich już dziejów polskiej i niemieckiej śląskiej bibliografii historycznej zmianie ulegała wewnętrzna struktura treści obejmująca sposoby grupowania problemów i stopień złożoności podziałów taksonomicznych. Rosła liczba szczegółowych zagadnień, dzięki czemu schemat bibliografii w coraz większym stopniu wypełniał funkcje obecnie przypisane indeksowi rzeczowemu. Ten ostatni pojawił się w „Bibliografii historii Śląska” dopiero w latach 90. XX w., wpływając na przewartościowanie roli i sposobu wykorzystania przez czytelnika tradycyjnego spisu treści. Schemat bibliografii stanowi też odbicie zjawisk i procesów historycznych zachodzących w ciągu ostatniego wieku i będących przedmiotem zainteresowania badaczy dziejów Śląska.

Słowa kluczowe: bibliografia, Śląsk, historia, Loewe Victor, Rister Herbert, Maleczyński Karol

